

Hra na banku 18. 3. 2009 Nad'a Johanisová, Stanislav Kutáček

Trvání hry: 40 minut. **Počet účastníků:** 8 aktivních, ostatní pozorují

Nutná tabule, fix, stůl a židle pro bankéře a účetní, stůl a židle pro moderátora televizních zpráv

Pomůcky:

- Zlatáky – čokoládové peníze v nominální hodnotě 60 (coby 60 000 Kč),
- pytlíček na peníze,
- cedule – banka, případně firma „Autodily- velkoobchod“ a
- „Elektrosvit“,
- jmenovky (nejsou nutné),
- „televize“, „součástky do auta“,
- malé zelené papírky (na ně účetní napíše „aktiva“), případně i
- krabičky „aktiva“, „rezervy“ a „pasiva“,
- papír A4 se zprávou dne pro moderátora televizních zpráv,
- další papíry na potvrzení pro střadatele a půjčovatele,
- kšilt pro bankéře (není nutný, ale nějaké označení je vhodné),
- kalkulačka.

Postup:

10 minut: Účastníci si vyberou role, dostanou Pomůcky, přečtou si role, vysvětlení, dotazy. Speciální instruktáž pro bankéře a účetní. Ostatní mají roli pozorovatelů.

15 minut: Vlastní aktivita. Účastníci se nejprve navzájem představí. Poté postupují podle rolí, mluví nahlas. Vedoucí hry na tabuli zapisuje následující tabulku:

Pasiva	Aktiva	Rezervy 10 %	Jméno	Úrok	Očekávaný zisk
60 000			Bartyzal		
		6 000			
	54 000		Blatník		
54 000		5 000	Vomáčka		
	49 000		Sabáčková		
49 000			Klobásová		
		5 000			
Celkem:					
163 000	103 000	16 000			

2 minuty: Vedoucí se zeptá všech, i banky, kolik má teď peněz. Těch, co si vzali úvěr, se zeptá, jestli vědí, kolik budou muset celkem splatit. A kde vezmou peníze na splacení. Vzorec pro výpočet úroků je:

$$K_n = K_0 \cdot (1 + i \cdot n),$$

z čehož plyne, že velikost zaplaceného úroku je:

$$K_n - K_0 = K_0 \cdot (1 + i \cdot n) - K_0$$

Tedy když:

$$U = K_n - K_0,$$

$$\text{pak } U = (K_0 \cdot (1 + i \cdot n)) - K_0,$$

kde:

K_n – budoucí hodnota kapitálu v Kč
 K_0 – počáteční hodnota kapitálu v Kč
 i – úroková míra
 n – doba splatnosti kapitálu (v letech)
 U – velikost zaplaceného úroku v Kč

(Pozn: jedná se o jednoduché úročení, nepočítáme se zdaněním výnosů z kapitálu. V případě zdanění by vzorec byl $K_n = K_0 \cdot (1 + i \cdot (1 - d) \cdot n)$, kde d je sazba srážkové daně).

2 minuty: Vedoucí vysvětlí (i bankéřům), že papírové peníze (záznamy o aktivech) znamenají peníze v počítači, zatímco zlatáky jsou „oběživo“/hotovost (M0).

5 minut: Proběhne médii zpráva o problémech v hospodaření banky a všichni tři střadatelé, si přijdou naráz vyzvednout své peníze v hotovosti. Banka by měla krachnout. „Peníze“ pak případně půjdou do konkursu, rozdají se chudým apod.

11 minut: Společná diskuse: Jak se kdo cítil v které roli? Vrátit se k postupu hry. Odkud mohou přijít první („silné“) peníze? Kolik celkem vzniklo nově peněz (v tabulce tučně). Jak vznikly? V čem je náš model přesný a v čem méně? Co lze ze hry odvodit o roli bank? Jaký má banka zisk? O úroku – rozdíl mezi spotřebním a podnikatelským.

(Další výklad naváže: blána „multiplikovaná expanze depozit“, pojem „multiplikátor“, problém ekonomiky, založené na dluhu. Nestabilita peněžní zásoby a hospodářské cykly. Role a omezení centrální banky....).

Libreta pro účastníky:

Bankéř

Pomůcky: kalkulačka, cedule: banka, kšiltovka, kasa

Vaše banka „Solidní jistota, a.s.“, jako všechny obchodní (komerční) banky, praktikuje systém částečných rezerv. To znamená, že z každého vkladu, který Vám střadatelé přinesou, se ihned pokusíte 90 % někomu půjčit. Zbylá část (tj. min. 10 %) Vám vždy musí zůstat jako rezerva uložená u České národní banky, je to povinnost ze zákona.

Střadatelé si peníze u vaší banky ukládají na běžný účet, čili si své peníze mohou kdykoliv vybrat. Úrok z vkladů je kolem 0,01 % p.a. Ale s tím nemusíte počítat (zanedbatelné).

Vaše role je přijímání vkladů, propagace úvěrů vaší banky a prověřování „bonity“ klientů, kteří chtějí úvěr. Kolik let mají do důchodu? Mohou dát do zástavy nemovitost? Mají ručitele? Úrok jim počítáte mezi 8 a 12 %. Rozmezí bude záležet na Vás. Je to za rok (p.a., *per annum*), ale to jim říkat nemusíte. Schválně, jestli se zeptají. Nakonec oba úvěry (pan Blatník a paní Sabáčková) poskytnete.

S výpočty Vám pomáhá účetní, který/á píše potvrzení pro klienty a eviduje úvěry jako „aktiva“ (pohledávky) – čili vlastně provádí proces multiplikace/tvorby depozit z ničeho. Účetní odděluje na hromádky či do krabiček rezervy, „pasíva“ (závazky – vklady klientů) a „aktíva“ (na zelené papírky potvrzení o úvěrech).

Účetní

Pomůcky: zelené papírky, normální papíry, tužka, krabičky s nápisy „Aktiva“, „Pasíva“ a „Rezervy“, popř. klotové rukávy.

Jste účetní v bance. Vaším úkolem je evidovat vklady-pasíva (ve zlat'ácích), úvěry-aktiva (píše se na zelené papírky) a rezervy.

Vždy, když si u vás někdo peníze (zlat'áky)uloží, napíšete mu potvrzení a zlat'áky dáte na hromadu (krabici) „pasíva“. Můžete si zároveň napsat na papírek, kolik to činí.

Vždy, když nějaké peníze někomu Vaše banka půjčí, napíšete potvrzení pro něj, vydáte mu spolu s bankéřem zlat'áky a na zelený papírek si napíšete ekvivalentní sumu tomu, co jste mu půjčili, k tomu si připíšete, kolik procent činí úrok. Toto spadá na hromadu (do krabice) „aktiva“. Kromě toho na třetí hromádce ukládáte rezervy (zlat'áky), které musí tvořit vždy minimálně 10 % z přijatého vkladu. Budete tak evidovat celkem tři „hromádky“: pasíva (vklady), aktiva (půjčené částky) a rezervy (10 % z každého vkladu).

Pan Bartyzal

Pomůcky: pytlík zlaťáků v celkové hodnotě 60 000 Kč (1 zlaťák je 1 000 Kč).

Jste zemědělec pan Bartyzal. Právě jste prodal svou úrodu pšenice a řepky. Jdete do banky jako první a na svůj běžný účet si uložíte 60 000 Kč. Vyžádáte si písemné potvrzení (v realitě třeba výpis z účtu či vkladní knížka).

Pozorně sledujete zprávy o hospodaření banky v médiích, a jakmile na základě oznámení v médiích začnete pochybovat o solidnosti hospodaření banky „Solidní jistota, a.s.“, půjdete si raději vybrat svoje úspory.

Pan Blatník

Potřebujete od banky provozní úvěr na nákup náhradních dílů do své nové autodílny, celkem potřebujete 54 000 Kč (54 zlatáků). K bankéři jdete poté, co si tam uloží peníze pan Bartyzal. Až dostanete úvěr (nezapomeňte se informovat, kolik procent budete muset splácet), koupíte náhradní díly od pana Vomáčky (velkoobchod s náhradními díly).

Pan Vomáčka

Pomůcky: „náhradní díly k autu“, cedule: „Náhradní autodíly – velkoobchod“

Jste obchodník s autodíly pan Vomáčka. Když Vás osloví pan Blatník, prodáte mu náhradní díly do aut za 54 000 Kč. Utržené peníze (ve zlatých) si uložíte na svůj běžný účet v bance. Vyžádáte si v bance písemné potvrzení.

Pozorně sledujete zprávy o hospodaření banky v médiích, a jakmile na základě oznámení v médiích začnete pochybovat o solidnosti hospodaření banky „Solidní jistota, a.s.“, půjdete si raději vybrat svoje úspory.

paní Sabáčková

Jste paní Sabáčková, porouchala se Vám stará televize a chcete spotřební úvěr na novou, kvalitní, plazmovou televizi, ve výši 49 000 Kč. Jdete si pro úvěr až poté, co si pan Vomáčka vložil peníze do banky. Až dostanete úvěr (pozor – informujte se, kolik procent budete muset splácet), kupte si televizi od paní Klobásovové z firmy Elektrosvit.

Paní Klobásová

Jste paní Klobásová z firmy Elektrosvit. Až Vás osloví paní Sabáčková, prodáte jí za 49 000 Kč (49 zlatáků) plazmovou televizi. Peníze, které od ní dostanete, si uložíte na svůj běžný účet v bance.

Pozorně sledujete zprávy o hospodaření banky v médiích, a jakmile na základě oznámení v médiích začnete pochybovat o solidnosti hospodaření banky „Solidní jistota, a.s.“, půjdete si raději vybrat svoje úspory.

Moderátor televizních zpráv Pokorný

Pomůcky: arch papíru A4 se zprávou dne

Jste moderátorem hlavních televizních zpráv. Na výzvu vyučujícího (po proběhnutí všech transakcí v bance, tedy po paní Klobásové) přečtete jednu z hlavních zpráv dnešního dne:

Zpráva:

Národní banka uklidňuje: naše banky jsou zdravé

Střadatelé, nebojte se, našim bankám krachy nehrozí. Tak by se dalo přeložit uklidňující prohlášení, s kterým po poledni přišla Národní banka. Ta má za úkol dohlížet na zdraví bank na našem trhu.

"Národní banka situaci a vývoj na národním finančním trhu podrobně sleduje a vyhodnocuje a v současné době není důvod ke znepokojení," uvedla Národní banka v prohlášení na svých internetových stránkách.

Podle jejího prohlášení je náš bankovní systém "poměrně izolován" od nynějších globálních otřesů. Národní banka tak reaguje na situaci, kdy se krize z Ameriky přesunula do Evropy a zapříčinila už problémy několika bank a na neověřené informace o potížích naší banky Solidní jistota.

Jak uvedla mluvčí Národní banky, Jitka Krečmerová, díky vládním zárukám se akcie banky Solidní jistota odrazily ode dna a v úterý ráno posílily o 10 procent. V posledních dnech oslabily o více než čtvrtinu poté, co se na konci minulého týdne objevily neověřené zprávy, že jedna z největších našich bank, Solidní jistota, požádala o pomoc Národní banku kvůli akutnímu nedostatku finančních prostředků. „Tyto zprávy se však nezakládají na pravdě“, doplnila mluvčí.

Ministr financí Jan Kramář k celé kauze řekl, že pokud to bude nezbytné, vláda a Národní banka budou během současné nestability garantovat všechny vklady v Solidní jistotě.

Ředitelka společnosti Future Finance Markéta Somrová vysvětluje, proč krize jednoho druhu hypoték vyvolala takové potíže: "V dnešní době jsou finanční trhy natolik globálně provázané, že na finančním trhu neexistují vůbec hranice. Problémy už mají navíc i australské fondy. A budou přibývat zřejmě i další země, další instituce."

Podle Somrové už je v dnešní době celkem jedno, kam člověk investuje. "Důvodem je to, že třeba i česká banka, nebo spíše fond, může mít klidně 80

procent svých aktiv umístěno v USA. Navíc například zejména u investičních, u nás třeba spíše podílových fondů platí, že jsou zaměřené vždy na jiný region. A některé fondy se zaměřují jen na Ameriku a dolarová aktiva," vysvětlila Somrová.

Podle Národní banky se ale tyto problémy týkají jen vybraných bank, a ne našich finančních institucí. "Expozice nejvýznamnějších hráčů na našem finančním trhu, tedy bank, vůči rizikovým aktivům a problémovým globálním bankám je minimální," uvedla mluvčí Národní banky Krečmerová.

Podle jejích expertů je to dáno tím, že naše banky jsou orientovány hodně na "konzervativní obchodní model na dosud nenasyceném našem trhu". Jinými slovy, dle Národní banky naše banky investují hlavně u nás a nikoli do rizikových cenných papírů v zahraničí. Navíc se jim daří financovat poskytované úvěry převážně z vkladů od střadatelů.

To je dáno také tím, že lidé jsou zvyklí tradičně hodně spořit v bankách, a to i přesto, že se vklady některé roky nevyplácí. Zadluženost tady navíc není tak vysoká, jako ve vyspělých státech. Podíl nesplácených úvěrů se podle Národní banky pohybuje u obyvatel kolem 2,6 procent.

Po zprávách minulého týdne však napětí kolem Solidní jistoty trvá.